

elbrucnoir@yahoo.com

Fitxa nº 33. Agost de 2022.

Núria Bendicho i Marc Quintana.

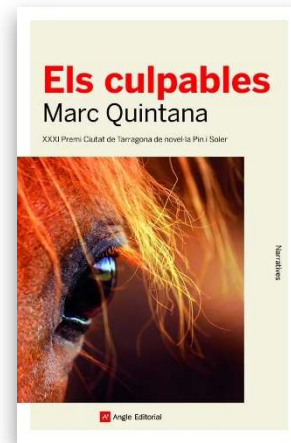
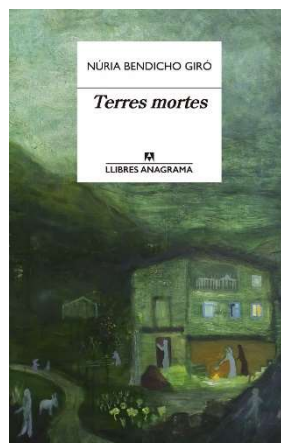
Club de Lectura de novel·la negra

11ª Tertúlia: 16 de setembre de 2022.

Com ja us vam informar, el 1er Premi Bruc NOIR de novel·la negra ha premiat “Terres mortes”, de Núria Bendicho, i ha atorgat un accésit a “Els culpables”, de Marc Quintana.

A la tertúlia del dia 16 de setembre comentarem “Terres mortes”, de Núria Bendicho, de qui ja vam parlar a la fitxa número 31 del club. No obstant, en aquesta nova fitxa, reproduïm una ressenya de Jordi Llavina que ens dona un nou punt de vista sobre el llibre.

L'objectiu d'aquesta fitxa però, és parlar-vos de “Els culpables” i del seu autor, Marc Quintana, ja que tant ell com la Núria Bendicho, han confirmat que seran al Bruc el dia 22 d'octubre per recollir els respectius premis i per participar en una taula rodona que pensem que pot donar molt de si. Per tant, us animem a llegir els dos llibres.

“Els culpables”, de Marc Quintana

Marc Quintana neix al Pont de Suert el 1977 i passa la infantesa i l'adolescència a la Vall de Boí. Cursa estudis de Biologia i Bioquímica a Barcelona, on viu fins que es trasllada a la Selva marítima. Home de poques paraules i gran lector, és un apassionat dels viatges i de la cuina. Va quedar entre els deu finalistes al Premi Planeta 2012 amb *El bosque y los árboles* i va guanyar el Premi Armand Quintana amb *Lluc* (Cal Siller 2019).

Joan Safont. Revista “Núvol”. 16/09/2021.

Pep Palacín Farré, conegut com a Tallaferro, agonitza al celler de casa seva, i mentre espera resignadament la mort imminent, viatja amb el record per la història del seu poble, Saurri, un poble aïllat del Pallars, amb tretze cases, marcat pels camins del contraban d'Andorra i un passat fantasmagòric de passadors amb pocs escrúpols que haurien fet desaparèixer jueus fugitius del nazisme i enfrontaments entre maquis i guàrdia civils que va acabar amb mig poble destruït. Un poble que gira al voltant d'una extensa muntanya rica en pastures i fusta de propietat comunal que ha provocat tota mena de cobdícies i uns enfrontaments atàvics entre les seves famílies fortes i els seus cacics que han donat lloc a diversos crims. Us sona, oi?

Marc Quintana, guanyador del XXXI Premi Ciutat de Tarragona de Novel·la Pin i Soler (2021), es basa en el celeberrim poble de Tor per construir *Els culpables* (Angle Editorial), una novel·la que afegeix, si això és possible, encara més sang, més escopetes, més suïcides, més odis i més “marro” a la història que va descobrir-nos Carles Porta amb el seu llibre *Tor*, tretze cases i tres morts. De fet, l'autor situa a Saurri (transsumpte de Tor) d'altres crims i misteris sense resoldre del Pirineu, que com a fill de Pont de Suert ha sentit explicar, per construir un ambient opressiu, on “l'obstinat aïllament ha accentuat les enveges i les desconfiances, i l'aspresa ha transformat l'admiració, si mai n'hi va haver, en enveja malsana. Els rancors s'han anat esmolant i les

elbrucnoir@yahoo.com

Fitxa nº 33. Agost de 2022.

Núria Bendicho i Marc Quintana.

picabaralles entre cases enemigues són el pa de cada dia. Els vilatans viuen entre odis, insults i alguna amenaça”.

Els coneixedors de la història de Tor, identificaran en Tallaferro, defensor dels antics usos forestals i agrícoles que va aprendre del seu avi, que només somiava en tenir una eguassada de cent caps i nets pèl-rojos, el mític Palanca, un tipus fatxenda però amb qui era impossible no simpatitzar, així com en el mala peça de Pere Alarcón Riba, Nanroi, una imatge viva de Josep Montané, anomenat Sansa, a qui un jutge havia declarat com a únic propietari de la muntanya l'any 1995 i l'assassinat del qual va situar Tor en primera pàgina informativa. El tèrbol Rubén Castañé, el violent mosso Làzaro, la Cisqueta que tot ho vigilava des de la finestra, Francesc Sarroca, Cerdà, el tercer cacic i aliat de Sansa o la cort de perdularis, els anomenats hippies, que voltaven aquest últim, també tenen els seus alter egos de ficció, en una història que va més enllà d'aquell cas encara avui obert que ha convertit aquesta pedania d'Alins en un autèntic destí turístic.

Perquè si hi ha una part de la història negra pallaresa que mai no hem sabut –i no sabem si Carles Porta posarà llum a la foscor– és tot el que té a veure amb tot el que s'esdevenia a les cambres i alcoves dels habitants d'aquells pobles recòndits. Tot el que tenia a veure amb el desig, el sexe, la passió i els secrets més inconfessables: adulteris, lascívia incontrolada, descoberta, amors secrets, prostitució, malalties venèries, abusos sexuals i, fins i tot, zoofília, formen part del còctel que a Saurri podia acabar amb un tret o una soga al coll. Perquè si bé els seus habitants –“els seus homes, de pell resseca i mans sarmentoses, són eixuts i de temperament sanguini, propensos a la crítica grollera, i les seves dones, de cames eqüestres i avesades a tot tipus de tasques, són descarades i displicents”– no creuen en la justícia, sí que creuen de veres en la venjança.

El mite de Tor no s'acaba amb el true crime, doncs, i ja té la seva pròpia novel·la, on no hi falta res. De fet, és ficció i ben bé podria ser veritat i aquesta és la gràcia, ja que la caracterització dels personatges, els noms de casa, propis i malnoms, la llengua genuïna i l'ambient feréstec i fronterer són ben plausibles i els secrets que amaga el cas, excessius.

“Terres mortes”, de Núria Bendicho Giró.

Jordi Llavina. Ara “Llegim”, 12/5/2021

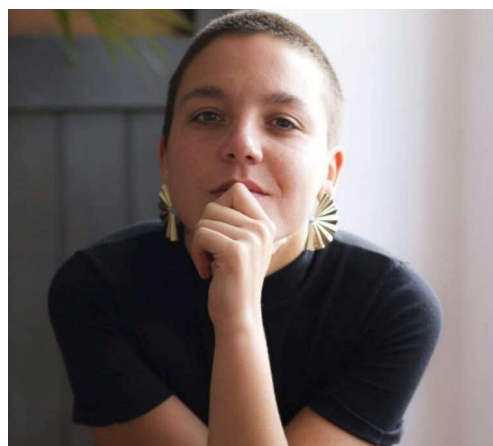
La gran solidesa de 'Terres mortes', el debut de Núria Bendicho

Un atavisme tràgic agermana els personatges de la novel·la, com si no deixessin de sentir mai la presència d'“un forat que se t'emporta”

Hi ha una poesia d'Antonio Gamoneda, Sabor a legumbres, del llibre Blues castellano, que presenta l'anècdota d'un humil sopar familiar.

Cinc persones de la mateixa sang mengen un plat de llegums: “Ahora que tenemos sobre la lengua la misma pasta de la tierra, / puedo olvidar mi corazón y resistir las cucharas”. Hi ha un sentit litúrgic, gairebé joïós, en el ritu del sopar; però les cinc boques estan condemnades a “comprender la vida a través del mismo sabor”.

Els personatges d'aquesta història de Núria Bendicho Giró –una opera prima molt sòlida, allunyada de tempteigs i il·lusionismes vans– també sembla que compreguin la vida a través del mateix gust. Un atavisme tràgic els agermana, com si no deixessin de sentir mai la presència d'“un forat que se t'emporta”. No poden

elbrucnoir@yahoo.com

Fitxa nº 33. Agost de 2022.

Núria Bendicho i Marc Quintana.

escopir del tot el gust d'aquesta "pasta de la terra". Un jove retardat, de cor oblidós, du sempre una cullera de fusta a la mà, va llepant-la. L'acció arrenca amb una mort violenta. En Joan, l'assassinat, no cap dins la caixa, i un dels seus germans proposa de serrar-li les cames arran dels genolls. En Tomàs, l'hereu sinistre, comença a serrar-les però no se n'acaba de sortir. Llavors agafa un martell, amb la intenció de trencar els ossos al difunt. L'escena és esperpèntica, magnífica: "A la tercera el seu braç ja anava sol i era com si piqués qualsevol cosa menys una persona". Tinguin o no un mall a la mà, els individus protagonistes d'aquest drama rural piquen els altres com si fossin fardells morts, no éssers de carn i ossos.

Escriure sobre la ruralia sense escatimar escabrositat

Joan Cavallé, Alba Dalmau o Antoni Pladevall també han escrit obres ambientades en la ruralia, i, si esqueia, no ens n'han escatimat detalls escabrosos. Però l'univers que ha creat Bendicho és diferent: no hi ha gota d'admiració pel món, i la tragèdia n'és el pa i la sal. Estupres, assassinats, gent que es penja, un capellà del llinatge de Josafat... tot hi resulta molt extrem. La Roca Negra senyoreja aquests dominis de salvatge irredempta. L'instint en mena els habitants, pur desfici. Una jove pròfuga recorda que "existeixen coses com la set, com la mort, com l'amor, de les quals no es pot fugir". Tampoc no es pot fugir del fat maleït de la família. Ni de les terres mortes, "més mortes que la pols dels meus avantpassats".

L'argument gira a l'entorn d'uns quants fets significatius, que se'ns presenten des d'una polifonia de veus. Els diversos personatges no parlen amb una veu gaire distintiva, però n'arribem a copsar la singularitat: les seves obsessions, la manera de pensar o d'actuar. No hi ha gaire aprofundiment en les seves consciències, perquè intueixo que l'interès no es troba en l'individu, sinó en la contrada que imposa les seves lleis i n'afaiçona l'esperit: "Aquesta sempre havia estat terra de caça i d'homes que venien d'altres homes que havien sorgit d'altres homes que sempre havien nascut aquí". Tots ells, visquin o no, són morts abans d'hora perquè també són mortes des de fa temps les terres en què creixen. No surten gairebé mai d'aquest cercle fatal. Alguns, pocs, baixen molt de tard en tard al poble més pròxim. S'embruteixen, no poden sostreure's a una fosca condemna: "Un animal treballa i camina sense queixar-se i no s'acaba penjant d'un arbre per voluntat", diu un pare de família. I una seva amant desdenyada: "Tota jo estava embriagada per aquella passió que ofereix la pèrdua en el moment abans d'aparèixer, l'excitació del dol imminent".

Bendicho escriu molt bé. Fa servir paraules que enfonsen les seves arrels a pagès: birbar, tòtila, estritllar-se, malmirrosa, bequeruda... No s'equivoca mai en la construcció de les frases. L'estil és sever com els personatges descrits, tan ferrenys. Aquest llibre no constitueix cap promesa: és una realitat bategant. Hi ha talent, molt!

Webgrafia.

<https://lafinestralectora.cat/els-culpables/>

<https://www.nuvol.com/lilibres/els-culpables-tor-ja-te-la-seva-propia-novel-la-201839>

https://llegim.ara.cat/critiques-literaries/gran-solidesa-terres-mortes-debut-nuria-bendicho_1_3980392.html

https://www.diarimes.com/noticies/tarragona/2021/09/15/condensat_fets_que_han_passat_diferents_llocs_tanta_maldat_junta_no_pot_ser_real_110630_1091.html

Foto N. Bendicho: Laura Rubio: <https://www.vilaweb.cat/noticies/entrevista-nuria-bendicho-terres-mortes/>